

ΚΑΤΑ ΒΑΣΗ, θα έλεγα πως «Ο Ιερός Ποταμός» είναι μια ιστορία αγάπης. Παράξενης αγάπης, που κουβαλά ζωές άλλες», επιμένει πολύ σεμνά η συγγραφέας του. Το σίγουρο, όμως, είναι πως το καινούργιο μυθιστόρημα της Μαρίας Λαμπαδαριδου-Πόθου διαθέτει τη σπάνια δύναμη να μεταβάλλει ζωές.

Στις σελίδες του ο γρίφος του χρόνου και του άδηνου, ο ζωοποιός τόπος, τα σημάδια που κουβαλάμε στα αρχέτυπα της ψυχής. Η «σωστά ώρα», το «διορισμένο» όπως η ίδια την αποκαλεί. Τα όνειρα και η κλοπή της αθανασίας από τους θεούς. Η τραγικότητα του ανθρώπου και το χάρισμα της μαντείας. Και πάνω απ' όλα η αθωωτική αγάπη.

Διότι είναι «ένα ταξίδι προς εκείνο που δεν φαίνεται», όπως η ίδια αρχικά περίμενε. «Ο Ιερός Ποταμός», ένα ταξίδι μύησης και αποκάλυψης», όπως αναγνωρίζει τώρα.

Μα πάνω απ' όλα είναι «ένα μυθιστόρημα αγάπης». Τεράστιας, ανεξήγητης, αναπόφευκτης και αθωωτικής αγάπης.

Τα μυστικά και τα κλειδιά, όμως, του μυθιστορήματος εξακολουθεί να τα κρατά η συγγραφέας. Και μας τα αποκαλύπτει.

—Ο «Ιερός Ποταμός» σας επιδέχεται πολλές αναγνώσεις, κυρία Λαμπαδαριδου. Να αρχίσουμε την κουβέντα μας μ' αυτές;

—Καλό είναι αυτό που λέτε. Τα βιβλία που επιδέχονται πολλές αναγνώσεις είναι συνήθως εκείνα που κάτι καινούργιο μάς δίνουν ή μας κάνουν να σκεφτούμε. Και εάν ο «Ιερός Ποταμός» έχει πραγματικά κάτι να δώσει στον αναγνώστη, αυτό με ευχαριστεί ιδιαίτερα. Γιατί δεν είναι εύκολο βιβλίο. Και ούτε γράφτηκε εύκολα.

Χρησιμοποίησα μια γραφή αφαιρετική, ελλειπτική, γραφή της αναλυτικής σκέψης, που λειτουργεί με σύμβολα, με λόγο μυστικό. Ηθελα ο λόγος να «σημαίνει» όπως η ποίηση, να

Μόνο οι ερωτευμένοι και

Ο Νάρκισσος συναντά την Περσεφόνη στις όχθες του «Ιερού Ποταμού» και μια παράξενη αγάπη γεννιέται που... αδωνώνει

και αδωνώνεται, όπως λέει και η συγγραφέας του

ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ - ΠΟΘΟΥ. Μιλά για τα

όνειρα που «πρωταγωνιστούν» σε όλη τα μυθιστορήματά της ακόμη και τα ιστορικά, για το αίνιγμα του χρόνου που την παιδεύει και για το ταξίδι της αποκάλυψης που έκανε με αυτό το βιβλίο και που ύστερα από αυτό δεν θα είναι ποτέ πια η ίδια

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ στην Ελένη Γκίκα

Φωτογράφιση: Δ. Ψαρρός

γενέθλιο τόπο, πιστεύω πως υπάρχει ένας περιέργος δεσμός, ένας σκοτεινός ομφάλιος λώρος, που όσο πιο μακριά φεύγει κανείς τόσο πιο ισχυρός γίνεται.

—Στον «Ιερό Ποταμό» σας σμίγει η αρχαιότητα με την Ορθοδοξία. Είναι αυτό μια γενικότερη επιδίωξη στα βιβλία σας;

—Οχι, δεν νομίζω. Ο αρχαίος μύθος μπορεί να υπάρχει σε όλα μου σχεδόν τα μυθιστορήματα, όχι όμως σε αντιπαράθεση με την Ορθοδοξία. Και ούτε πρόθεσή μου ήταν να θέσω στον «Ιερό Ποταμό» αυτήν καθ' αυτήν την αντιπαράθεση ή τη συνάντηση του αρχαίου μύθου με τον περιπλανώμενο άγιο. Αυτά βγήκαν μέσα από τη ζωή των προσώπων, από τα γεγονότα που ξετυλίχτηκαν.

Η Περσεφόνη, η ηρώιδα του μυθιστορήματος, «με τη θαρπιά μνήμη του Αδην» όπως λέω, θα συναντήσει στον δρόμο της τον άγιο με το ματωμένο ράσο. Ηθελα να δώσω τη διαδρομή, αυτό μόνο. Τη διαδρομή αυτής της «συνεχιζόμενης» έως τις μέρες μας Περσεφόνης, που, ουσιαστικά, είναι η διαδρομή της ψυχής από τους ασφοδελούς λειμώνες της. Αυτά τα κουβαλάμε μέσα μας.

Το θέλουμε ή όχι. Και αυτή ακόμα η ακατανίκητη έλξη των δύο προσώπων, της Περσεφόνης και του Νάρκισσου, συμβολίζεται ή μάλλον στοιχειώνεται από το άνθος του νάρκισσου που το μισό του έχει καθένας τους χαραγμένο πάνω του. Δηλαδή μια ένωση που έγινε σε προϋπαρξιακές διαδρομές.

Κατά βάση, θα έλεγα πως ο «Ιερός Ποταμός» είναι μια ιστορία αγάπης. Παράξενης αγάπης,

θετο από αυτό που θέλουμε. Ομως είμαστε παγιδευμένοι, το κάνουμε. Και πληρώνουμε το τίμημα. Σαν να μην είχαμε επιλογή.

—«Εσύ πρέπει να τα διαβάσεις, μόνον εσύ όταν έρθει η ώρα». Αλλά και να τα βιώσει «όταν έρθει η ώρα». Υπάρχει, αλήθεια, «η σωστή ώρα» για τα μεγάλα γεγονότα; Και αν εμείς δεν τα ζήσουμε μέσα σ' αυτήν;

—Ναι, υπάρχει η «σωστή ώρα». Υπάρχει το «διορισμένο», λέξη που πολύ τη χρησιμοποίησα στο ιστορικό μυθιστόρημά μου «Πήραν την Πόλη, πήραν την». Σίγουρα, ένας φυσικός ή

είναι θεωρητική γνώση, δεν μπορείς να πλάσεις τα πρόσωπα ενός μυθιστορήματος με τη θεωρητική γνώση, θα είναι ψεύτικα. Και αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει πως εγώ έχω ζήσει όλες αυτές τις περιέργες καταστάσεις, όχι προς Θεού. Απλώς, η ζωή μου, αυτά που μου έτυχε να ζήσω με οδήγησαν σε κάποιες άλλες αλήθειες.

—«Ο χρόνος κοντά σου επιμηκύνεται», «ο χρόνος μόνο, ερειπωμένος, ανάμεσα στη ζωή την καταργημένη και στο άναρχο παρόν», «αυτό το μυστηριώδες παρόν έγινε, ξαφνικά, πολύ ελαστικό, χωρά όλη τη ζωή του, εκείνη που έζησε

οι ποιητές ζουν στιγμές λάμψης

καιροί του θορύβου και της κραυγαλέας βίας, έχουν καταπνίξει ό,τι θα ονομάζαμε «άδηλο». Αυτό που θα μπορούσε να λάμπει μέσα μας σαν το βαθύ νόημα που ζητάμε -το ίδιο νόημα που ψάχνει να βρει και ο Νάρκισσος στον «Ιερό Ποταμό». «Λάμπει μέσα μου κείνο που αγνώω», λέει ο ποιητής.

—«Είχε το χάρισμα της μαντείας, το χάρισμα της Σίβυλλας». Υπάρχουν τέτοιου είδους χαρισματικά άτομα, κυρία Λαμπαδαρίδου;

—Πάντα θα υπάρχουν. Είναι εκείνα τα διορατικά, όπως είπα πριν, τα ενορατικά άτομα, που βλέπουν τη ζωή μέσα από τις διαστάσεις που δεν φαίνονται. Ξεφλουδίζουν τον χρόνο και βλέπουν μέσα στις αθέατες διαστάσεις του.

Αυτό το χάρισμα της μαντείας, της προφητείας, το χρησιμοποιώ συχνά στα πρόσωπα των μυθιστορημάτων μου, όπως είναι η Ισαβέλλα στον «Ιερό Ποταμό», μια σύγχρονη πυθιά. Ήταν ο άγιος Αθανάσιος του Αθω, πραγματικό πρόσωπο, στα μυθιστορήματά μου «Νικηφόρος Φωκάς» και «Δοξανιά». Μου αρέσουν αυτά τα μοναχικά πλάσματα που έχουν το χάρισμα και τον πόνο να «βλέπουν».

—«Θα τα βρεις τη μέρα που θα βρέχει». Αναφέρεστε σε κάποιον συγκεκριμένο άγιο;

—Μπορεί. Όμως αυτό το αφάνω στον αναγνώστη. Εγώ, πέρα από το πραγματικό, έπλασα την ιστορία μου.

—Συγκλονιστικό είναι το κεφάλαιο όπου αναφέρεστε στα χέρια του λιθοξόου Κοσμά. Στο πόσο μαγικά, πόσο ερωτικά, θεϊκά, άγγιζαν την πέτρα. Και πόσο αυτά ακριβώς τα χέρια ήταν που

στη στα άδυστα της δικής του ψυχής. Αν αυτά τα πέτυχα έστω και λίγο, αισθάνομαι μεγάλη ικανοποίηση.

Πολλές φορές έχω πει πως αυτό που ζητώ, γράφοντας τα βιβλία μου, είναι να δώσω τη ζωή από τις διαστάσεις που δεν φαίνονται. Εκείνο που δεν φαίνεται, το αθέατο, το άδηλο, είναι μια άλλη πραγματικότητα πιο αληθινή, μια πραγματικότητα ακλόνητη, που μας παγιδεύει από αόρατους δρόμους.

Δεν με ενδιαφέρει ο λόγος της μυθιστορίας. Με ενδιαφέρει ο λόγος ο μυθικός, που ανοίγει μονοπάτια στην ψυχή και όχι μόνο του «μυθμένου». Γιατί η ψυχή αναγνωρίζει τα σημάδια της, μυείται, αυτοαποκαλύπτεται. Αλλιώς σταυτός είναι και ο δρόμος προς την αυτογνωσία.

—Ο «ζωοποιός» τόπος και πάλι παίζει καθοριστικό ρόλο στο καινούργιο σας μυθιστόρημα. Θα θέλατε να αναφερθούμε στο κατά πόσο καθοριστικός μπορεί να υπάρξει ο τόπος και μάλιστα ο γενέθλιος τόπος για τη ζωή μας;

—Μα ο τόπος είναι ζωντανός. Είναι και ζωοποιός. Στο μυθιστόρημά μου «Η Εκτη Σφραγίδα», που το στήριξα στο λόγο της Αποκάλυψης, το έζησα αυτό σε όλη τη μαγεία του. Είναι μαγικό να το ζεις.

Ο τόπος εκείνος, που από μόνος του αντιστάθηκε στην καταστροφή, είχε τόσο δύναμη που με οδηγούσε όπως με οδηγούν τα πρόσωπα που πλάθω.

Δεν τα κρίνεις για αυτά τα πράγματα με τη λογική, δεν υπάρχει λογική, στοιχειώνεσαι μέσα στη μαγεία που κουβαλούν και γράφεις το βιβλίο. Υστερα διαπιστώνεις πως για κάποια παρόμοια πράγματα, εξίσου μαγικά, μιλά η σύγχρονη επιστήμη. Όταν τα έγγραφα αυτά είχα διαβάσει, θυμάμαι, πολλά βιβλία, σύγχρονες θεωρίες φυσικής, από τότε ακόμα που έγραφα τη «Λάμπα Θεάλλης».

Θέλω να πω, όλα αυτά που λέγονται μέσα στα βιβλία μου έχουν κάποια αντιστοιχία με αλήθειες. Δεν είναι μόνο φανταστικά. Και, βέβαια, κάπως έτσι γράφτηκε και ο «Ιερός Ποταμός». Σε μια αντιστοιχία με αλήθειες. Όσο για τον

—Οι ήρωες, Νάρκισσος, Περσεφόνη... κατά πόσο υπήρξαν ή δεν υπήρξαν τυχαία επιλογή;

—Καθόλου τυχαία. Τίποτα δεν είναι τυχαίο. Είναι και οι δύο σηματοδεδιμένοι από τον αρχαίο μύθο, από την καταργημένη λατρεία. Όλοι είμαστε σηματοδεδιμένοι, απλώς τα σημάδια δεν φαίνονται, τα κουβαλάμε στα αρχέτυπα της ψυχής.

Είμαστε η «οξέωπετρα» του Ελύτη. Το μέσα μέρος της, το βυθισμένο, δεν φαίνεται, το μαυτεύουμε μόνο ή βρίσκουμε τις «ουλές» που αφήνει πάνω μας. Και είναι αυτό που μας στοιχειώνει και ψάχνουμε να βρούμε τι κρύβει, «στα σημεία που έβλεπα να 'χουν αφήσει ουλές οι δαγκωνιές του Αόρατου», λέει ένας στίχος του.

—Και αυτό το βιβλίο σας αρχίζει από μια επιστροφή. Πόσο καθοριστικές και απαραίτητες είναι οι επιστροφές μας για την αυτογνωσία μας, κυρία Λαμπαδαρίδου;

—Ουσιαστικά, η επιστροφή είναι εσωτερική. Επιστρέφουμε στον εαυτό μας, στις καθαρές πηγές, εκεί είναι η αυτογνωσία μας, σαν ορφική καθαρότητα, «έρχομαι εκ καθαρών καθαρών», λέει ο Ορφείας όταν μπαίνει στον Αδη. Δηλαδή είναι εξαγνισμός, είναι κάθαρση. Αυτό είναι ένα άλλο επίπεδο της επιστροφής. Ο Νάρκισσος επιστρέφει στο πατρικό του σπίτι, για να το πουλήσει στα γρήγορα και να απαλλαγεί από κάποιο μυστικό που κρύβει.

Όμως το σπίτι τον παγιδεύει, ο τόπος τον παγιδεύει, το κορίτσι που συναντά και είναι αυτό που χρόνια έβλεπε να έρχεται στο όνειρό του. Ποιος του στάνει αυτήν την αόρατη παγίδα; Υπάρχει κάποιος αόρατος μηχανισμός που τον χρησιμοποιεί;

Αυτά όλα θέλει να ξεδιαλύνει. Και μένει εκεί. Και ερωτεύεται με τρέλα αυτό το παράξενο κορίτσι που το λένε Περσεφόνη και έχει όλον τον κυνισμό των σύγχρονων κοριτσιών. Αυτός με την αχάραξη ηθική, ο παντρεμένος, που αγαπά τη γυναίκα του και τις παντόφλες του, ζει το παραλήρημα του έρωτα.

Πολλές φορές αυτό που κάνουμε είναι αντί-

μασθητικός, να είναι διαφορετικά την απάντηση. Εγώ το προσεγγίζω διαισθητικά, ποιητικά. Είναι μια σύγκλιση του χρόνου και της ζωής μας.

Ή, αλλιώς, είναι αυτό που λέμε πεπρωμένο. «Κείνο που λεν πεπρωμένο με βρήκε κατάστημα / και μίκρυνε ο Αύγουστος», είναι ένας παλιός στίχος μου, που τώρα μου ήρθε. Δηλαδή, με βρήκε η ώρα η πεπρωμένη, αυτή που εγώ δεν μπορούσα να αποφύγω. Όμως όλα αυτά δεν τα συνειδητοποιούν οι ήρωές μου όταν ζουν τα γεγονότα της ιστορίας τους, αυτά τα ακατέργαστα, όπως γράφω, γεγονότα, που ρέουν απόφα από το ακατανόητο, από την ωμή ύλη της ζωής.

Τα ζουν μόνο. Τα βιώνουν. Δεν τα αναλύουν, δεν μπορούν. Είναι παγιδευμένοι μέσα τους, αυτό ξέρουν μόνο. Όπως γίνεται και με τον κάθε άνθρωπο που ζει την καθημερινότητά του αμέριμνος και ξαφνικά βρίσκεται αντιμέτωπος με το ακατανόητο.

Και τότε η ζωή του παίρνει άλλους δρόμους. Ετσι οι ήρωές μου ζούσαν αμέριμνοι όταν βρέθηκαν αντιμέτωποι με το υπερφυσικό, με τον ματωμένο άγιο της ερημιάς.

—Τα όνειρα, επίσης, παίζουν καθοριστικό ρόλο στις ιστορίες σας. «Όνειρα, οι πλοηγοί της ψυχής», το λέτε. Είναι ο τρόπος για να φουγκραστούμε το άδηλο και το ασυνείδητο;

—Σε όλα τα μυθιστορήματά μου, ακόμα και στα ιστορικά, παίζει κυρίαρχο ρόλο το όνειρο. Ναι, θεωρώ πως μας «πλοηγεί» σε τόπους άλλους, τόπους μη ταξιδεμένων, όπου συναντάμε τους αγαπημένους μας νεκρούς ή, ακόμα, θραύσματα μνήμης από παλαιότερους κύκλους της ψυχής μας. Ζων δε άπτεται τεθνεώτος εύδων, είπε ο Ηράκλειτος, αυτός που είναι ζωντανός, στο όνειρό του αγγίζει τον χώρο των νεκρών.

Όμως δεν χρειάζεται αυτά να τα αναλύω στο μυθιστόρημα. Το μυθιστόρημα είναι ζωή. Τα πρόσωπά μου ζουν το γεγονός, δηλαδή τη σύγκλιση όλων αυτών.

Και ύστερα, αυτά όλα βγαίνουν από μια προσωπική εμπειρία, από προσωπική βίωση, δεν

μεγάλο ζήτημα και αίνιγμα του χρόνου. Τι είναι ο χρόνος στις ιστορίες σας και στη ζωή σας, κυρία Λαμπαδαρίδου;

—«Ο χρόνος ανήκει στον Θεό και σε μένα», λέει η Ονίτιν του Μπέκετ. Υπάρχει εδώ μια σχέση μοναξιάς με τον Θεό, μια σχέση μοναξιάς με τον κόσμο. Νομίζω πως όλοι τη ζούμε ή έρχεται η στιγμή να τη ζήσουμε αυτήν την υπαρξιακή σχέση μοναξιάς με την ψυχή μας.

Την υπαρξιακή σχέση αγωνίας με τον χρόνο. Τις έννοιες τις βιώνεις, όπως τα γεγονότα. Αυτός ο «ερεπωμένος χρόνος» υπάρχει παντού στα βιβλία μου όπως και στη ζωή μου. Ναι, το «αίνιγμα του χρόνου» παιδεύει όλα τα μυθιστορήματά μου. Τον είπα υπερβατικό στην ποίηση του Ελύτη, τον είπα προφητικό στο «Πήραν την Πόλη, πήραν την», τον μεταμόρφωσα σε χρησμό και σε αγιότητα στον «Ιερό Ποταμό».

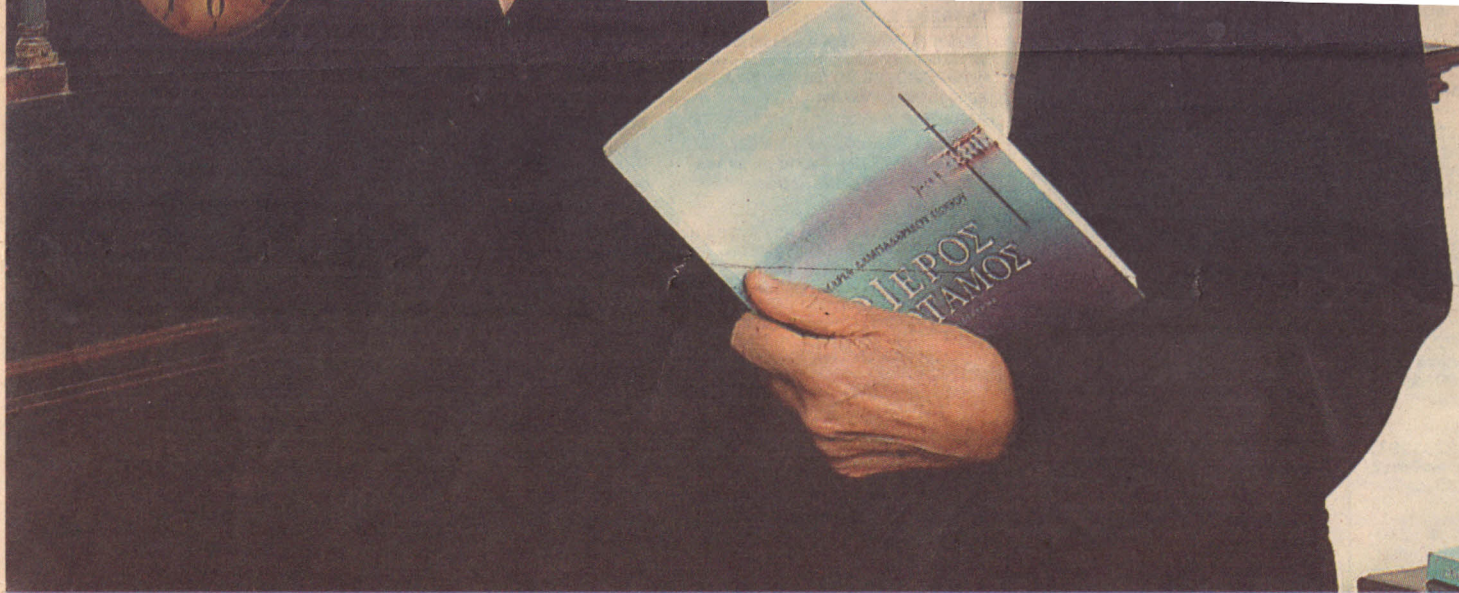
—Είχε ανάγκη να βρει τη σχέση του με τον εαυτό του. Ή, ίσως, να την επαναπροσδιορίσει. Αυτό το αίσθημα του ανικανοποίητου, ύστερα από τόσες επιτυχίες, τον τρέλαινε». Έρχεται η ώρα του επαναπροσδιορισμού για όλους μας; Εσείς αυτήν την ώρα την έχετε ζήσει;

—Ε, ναι. Υστερα από κάθε σημαντικό γεγονός της ζωής μας, έχουμε ανάγκη να επαναπροσδιορίσουμε τη θέση μας απέναντι στον εαυτό μας ή στα πιστεύω μας. Και αλίμονο αν δεν ήταν έτσι. Θα πλύνταμε πολύ.

—«Όλοι φέρουμε πάνω μας κάποια σημάδια... άλλα φαίνονται και άλλα δεν φαίνονται... αυτά είναι η μοίρα μας», «είμαστε όλοι σηματοδεδιμένοι από το αόρατο». Θα θέλατε σ' αυτό εδώ το σημείο κάπως να επιμείνουμε; Να μας εξηγήσετε, δηλαδή, τι ακριβώς εννοείτε λέγοντας «μοίρα»;

—Είναι αυτή η παγίδα για την οποία μίλησα πριν. Είμαστε παγιδευμένοι σε έναν κόσμο ακατανόητο που δεν μας δίνει καμιά απάντηση. Πρέπει να αποσυμβολίζεις με το δικό σου μυαλό τους κωδικούς και τα σύμβολα της καθημερινής σου ζωής, αν θέλεις να υπάρχουνε λίγο πιο πέρα, στις αθέατες διαστάσεις της.

Ζούμε αμέριμνοι στον ίσκιο του Ανεξήγητου, αυτό δεν κάνουμε; Αυτό κάνουν και οι ήρωές

μου στον «Ιερό Ποταμό» έως τη στιγμή που κάποια περίεργα σημάδια γίνονται «σηματωροί» του άγνωστου κόσμου.

—«Οι στιγμές της δημιουργίας είναι η κλοπή της αθανασίας από τους θεούς». Κυρία Λαμπαδαρίδου, εσείς αισθάνεστε έτσι γράφοντας;

—Η κλοπή της αθανασίας από τους θεούς, αυτή που έγινε και γονιδιακή στις μέρες μας. Τα μυστικά που κρύβει η αθανασία.

Είναι θέμα που απασχόλησε τον ήρωά μου, όμως γρήγορα είδε πόσο αλαζονικό ήταν να πιστευτεί πως μπορούσε να γίνει ένα προμνηϊκό πρόσωπο. Όσο για μένα, ε, όχι βέβαια.

Αισθάνομαι τόσο θνητή, τόσο ευάλωτη στον χρόνο και αυτό το συνειδητοποιώ πολύ επώδυνα όταν γράφω. Ίσως όμως κάποιες στιγμές λάμψης, ίσως να είναι -λέω- μια ελάχιστη κλοπή των μυστικών της αθανασίας. Και αν ήθελα να γενικεύσω, θα έλεγα πως τέτοιες στιγμές λάμψης μόνο οι ερωτευμένοι ή οι ποιητές θα μπορούσαν να τις ζήσουν.

—«Δεν μπορούσε να ξεφύγει. Αυτό που του έ-

μελλε ήταν απαρασάλευτα έτοιμο και τον περίμενε, βιωμένο ίσως στις άγνωστες διαστάσεις του χρόνου». Και η ελεύθερη επιλογή μας;

—Μα εκεί είναι η τραγικότητα του ανθρώπου: στην ελεύθερη επιλογή του να αλλάξει το «διορισμένο». Να μετακινήσει το πεπρωμένο του, το γραφτό του.

—«Σάμπως να του δόθηκε η χάρη να ζει τον χρόνο σε όλες τις απόκρυφες διαστάσεις του». Η λογοτεχνία, η ποίηση, σου δίνει αυτήν τη χάρη;

—Ναι, πιστεύω πως τη δίνει. Όταν η λογοτεχνία είναι καθαρός λόγος που πηγάζει από τα βαθιά στρώματα της ψυχής. Και όταν ο αναγνώστης έχει τον ανάλογο νοητικό οπλισμό να βρει τα «κλειδιά» του λόγου.

—«Το σώμα του ήταν ο δρόμος που θα τον οδηγούσε στην ψυχή του». Και ο έρωτας;

—Μα το σώμα είναι ο έρωτας, ο μυστικισμός του. Μέσα από το σώμα του θα έφτανε στην αυτογνωσία. Το σώμα θυμάται, νοεί, πονά, προφητεύει.

Και όταν φτάσει στη διαφάνειά του, χαρακωμένο από τις ρυτίδες, τότε φέγγει, φεγγίζει, απελευθερώνει τις μέσα οράσεις. «Το φως δουλεύοντας τη σάρκα», λέει ένας στίχος του Ελύτη. Ετσι δουλεύει ο χρόνος τη σάρκα μας, σαν να είναι κόσμημα.

—«Τα μονοπάτια που οδηγούν στην ψυχή μόνοι μας πρέπει να τα περπατήσουμε». Όλα τα μεγάλα (γέννηση, αυτογνωσία, θάνατος) μόνοι μας πρέπει «να τα περπατήσουμε»;

—Ναι, πιστεύω. Μόνοι μας. Εν τέλει, ο άνθρωπος είναι μόνος μέσα στον κόσμο. Μπορεί να υπάρχουν άνθρωποι γύρω του, όμως αυτό είναι διαφορετικό.

Υπαρξιακά, είναι μόνος. Και αν ποτέ φτάσει σε κάποια εσωτερική γνώση, μόνος θα έχει περπατήσει το μονοπάτι.

—Και η σιωπή; Πόσο απαραίτητη είναι η μόνωση και η σιωπή για να αφουγκραστούμε το άδηλο;

—Μόνο μέσα από τη σιωπή μπορούμε να το αφουγκραστούμε. Ομως οι καιροί που ζούμε,

τρα. Και πόσο αυτά ακριβώς τα χέρια ήταν που κινδύνεψαν και «σώθηκαν» από τον άγιο. Ίσως επειδή με αυτά τα χέρια ήταν που δόξαζε το θείο.

—Μπορεί να ήταν και έτσι. Εγώ δεν μπορώ να ερμηνεύσω όλα όσα γίνονται μέσα στο μυθιστόρημα.

Είναι αυτόνομο. Μπορεί να το έγραψα εγώ, αλλά από μια στιγμή και πέρα δεν το ορίζω. Τα πρόσωπα λειτουργούν αυτόνομα, με οδηγούν, έτσι που παγιδεύομαι και εγώ μέσα στον δικό τους κόσμο.

—«Η κάθε στιγμή της ζωής του πήρε αξία. Ακόμα και ο πόνος στα κόκαλα. Ήταν ζωντανός και πονούσε, έλεγε. Μόνο που θα 'θελε να ξέρει, να ξέρει». Είναι κάτι που και εσείς μάθατε, τελειώνοντας τον «Ιερό Ποταμό»;

—Αυτό που έμαθα όταν τελείωσα τον «Ιερό Ποταμό» είναι εκείνο που είπε και ο ήρωάς μου όταν συναντήθηκε με τον μοναχό Αναστάσιο στο βυζαντινό παρεκκλήσι: «Υστερα από τούτη τη νύχτα -είπε- ποτέ πια δεν θα είμαι ο ίδιος».

—«Μάκρυνε το καθετί που ζει, δεν είναι μικρό και βιαστικό όπως πριν. Στην ουσία, μάκρυνε ο χρόνος, μετατοπίστηκε. Και μαζί μετατοπίστηκαν τα όρια των πραγμάτων». Και αυτό μια διαπίστωση μετά τον «Ιερό Ποταμό»;

—Πάντα πίστευα πως ένα μυθιστόρημα (είτε το γράφεις είτε το διαβάζεις) μπορεί να αλλάξει την οπτική της ζωής μας. Ναι, ύστερα από τον «Ιερό Ποταμό», αυτό ήταν όχι μόνο μια διαπίστωση αλλά και μια βιωματική εμπειρία. Πλούτισαν οι ήρωές μου από όσα έζησαν, μεγάλυναν -και μαζί τους κι εγώ. Μακάρι αυτό να βρει και ο αναγνώστης στις σελίδες του.

—Κυρία Λαμπαδαρίδου, τι είναι για σας, τελικά, ο «Ιερός Ποταμός»;

—Ενα ταξίδι προς εκείνο που δεν φαίνεται, είπα στην αρχή. Ενα ταξίδι μύησης και αποκάλυψης, λέω τώρα. Πάνω απ' όλα, ένα μυθιστόρημα αγάπης.

Η αγάπη αθώνει και αθώνεται στον «Ιερό Ποταμό», αυτό ήταν για μένα το ουσιώδες -και δεν μιλώ μόνο για την ερωτική αγάπη.

Αν όλη η ζωή μας στρέφεται γύρω από τον άξενα της αγάπης, τι άλλο θα μπορούσε να μας αθώσει πιο ανώδυνα.